

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
*Кафедра української та російської мов***

**«Мовна культура фахівця у контексті
сучасності»**

**IV Міжвузівська студентська
науково-практична конференція**

15 листопада 2011р.

Збірник наукових робіт

Донецьк - 2011

**Збірник наукових робіт (тези та доповіді студентів)
IV Міжвузівська студентська науково-практична конференція
«Мовна культура фахівця у контексті сучасності» / Донецьк, ДонНТУ,
2011р. -**

Міжвузівський збірник тез та доповідей містить спостереження, студентів за актуальними проблемами української мови. У ньому розглянуті проблеми відбору мовних одиниць, що використовуються у професійному мовленні та описаний цілий ряд тематичних груп української лексики, фразеології, термінології й утворення власних назв.

Відповід. за випуск: Мачай Т.О., доц., к. пед.. н., завкафедри

Рецензенти: Шавлак Л.В., доц., к.ф.,н.
Лазарєва Л.К., доц., к.ф.,н.

Укладачі: Мітасова Е.Ф., ст. викл.
Матулевська Т.В., ас
Александрович А.М., ст. лаб.

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри української
та російської мов

Протокол № 3 від 18.10.11.

© Донецький національний технічний
університет, 2011 р.

ЗМІСТ

Секція 1

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

1. Сисоєва Дар'я, ДонНТУ Деякі аспекти культури мовлення фахівців.....7-8
2. Макарова Анастасія, ДонНТУ Деякі аспекти формування культури мовлення фахівців.8-9
3. Боровик Аліса, ДонНТУ Проблема лихослів'я у сучасній Україні9-10
4. Пожитнов Дмитро, ДонНТУ Проблема української мови – суржик11
5. Явір Катерина, ДонНТУ Комп'ютерний сленг11-12
6. Азжеурова Ганна, ДонНТУ Українська мова в засобах масової інформації13-15
7. Дерачиць Олександр, ДУІШІ ДонНТУ Комп'ютерний соціолект сучасної української мови15-16
8. Гіль Марія, ДонНТУ Особливості функціонування активних дієприкметників17-18
9. Тохтамиш Лілія, ДонНТУ Крилаті вислови біблійного походження у сучасній українській мові19
10. Алтухов Денис, ДонНТУ Особливості сучасного спілкування у мережі «Інтернет».....20
11. Величко Ксенія, ДонНТУ Лексично-стилістичні мовлення ІТ - фахівців21
12. Трикоз Вікторія, ДонНТУ Психологічні особливості формування мовленнєвої культури студентів технічних ВНЗ22

13. Клімов Іван, ДонНТУ Необхідність формування й вдосконалення культури мовлення фахівців23-24
14. Суханова Аліна, ДонНТУ Формування культури професійного мовлення майбутніх інженерів.....24
15. Якушкін Владислав, ДонНТУ Культура мовлення забаганка чи необхідність?25-26
16. Нестругін Олександр, Євланов Євген, ДонНТУ Афоризм – думка, що виконує пірует.....26-27
17. Гончарова Ксенія, АДІ ВНЗ ДонНТУ Деякі аспекти культури мовлення фахівців27-28
18. Приходько Надія, ДонНТУ Культура мовлення студентів ... 28-29
19. Федорова Маргаріта, ДонНАБА Деякі аспекти культури мовлення фахівців.....29-30

Секція 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

20. Швець Дмитро, ДонНАБА Сучасні тенденції розвитку української мови
21. Смірнова Віталіна, КП ВНЗ ДонНТУ Сучасні тенденції розвитку української мови
22. Нікулін Данило, ДонНТУ Сучасні тенденції розвитку української мови
23. Сидоренко Олена, ДонНАБА Сучасні тенденції розвитку української мови
24. Нестеренко Юлія, АДІ ВНЗ ДонНТУ Щодо сучасних тенденцій розвитку української мови.....
25. Несененко Ірина, Траховцов Микита , ДонНТУ Деякі тенденції у спрощенні мовних конструкцій
26. Траховцов Микита , ДонНТУ Погляд на вживання іншомовних слів в українській мові
27. Сандул Юлія, ДУБІШ ДонНТУ Деякі аспекти невербальної комунікації

28. Цибульський Михайло, ДУіШІ ДонНТУ Проблеми ІТ – спілкування
29. Сердюк Віталій, ДУіШІ ДонНТУ Комп'ютерний переклад та його мовні вади
30. Волкова Марія, ДУіШІ ДонНТУ Вживання англіцизмів у сучасній українській мові
31. Гордієнко Іван, ДонНТУ Особливості використання термінологічної лексики у науковому та діловому мовленні
32. Дем'яненко Катерина, Бурак Станіслав, ДонНТУ Особливості використання прийменників у науковому та діловому мовленні
33. Розанова Олександра, ДонНАБА Дискусія у сфері професійної комунікації
34. Борейко Ольга, ДонНТУ Професіоналізми в мові фахівців з комп'ютерної техніки

Секція 3

ОСОБЛИВОСТІ ПОХОДЖЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ

35. Боронова Лілія, ДонНТУ Утворення географічних назв України
36. Рябченко Владислав, ДонНТУ Антропоетими повісті М. Гоголя «Тарас Бульба»
37. Копитіна Надія, ДонНТУ Особливості походження власних назв України
38. Машичев Олексій, ДонНТУ Передача українських власних назв українською мовою
39. Лічканенко Інна, Бабаріка Олена, ДонНТУ Про що розповідають імена та прізвища
40. Тормоз Віктор, ДонНТУ Про походження назв грошей в українській мові

41. Тохтамиш Лілія, ДонНТУ Крилаті вислови біблійного походження у сучасній українській мові
42. Полапа Андрій, ДонНТУ Походження власних назв у Закарпатській області
43. Остапенко Олександр, ДонНТУ Про походження і творення власних імен
44. Яковлева Юлія, Костенко Еліна. ДонНТУ Про походження власних назв міст України
45. Капущенко Роберт, Ржавіна Ганна, ДонНТУ Прізвища українського народу
46. Емінов Володимир, ДонНАБА Назви страв і продуктів харчування як основа для творення українських прізвищ.....
47. Кожевникова Юлія, ДонНАБА Українські прізвища як лінгвістичний феномен
48. Кравцова Тетяна, ДонНАБА Прізвища, похідні від назв осіб за родом їх діяльності чи професії
49. Славіч Едуард, ДонНАБА Назви міфічних істот в основі сучасних українських прізвищ мешканців Донеччини
50. Бондаренко Катерина, ДонНАБА Особливості походження власних назв в Україні.....
51. Солодовник Тетяна, КП ВНЗ ДонНТУ Особливості походження власних назв в Україні
52. Акімова Вікторія, АДІ ВНЗ ДонНТУ Особливості походження назви міста Єнакієве.
53. Брехунець Тетяна, АДІ ВНЗ ДонНТУ Щодо походження назви нашої країни
54. Котлінська Тетяна, АДІ ВНЗ ДонНТУ Особливості походження назви міста Коломия
55. Шехман Валентина, АДІ ВНЗ ДонНТУ Особливості походження назви міста Кременчук
56. Божко Ольга, АДІ ВНЗ ДонНТУ Особливості походження назви

«Велика Новосілка»

57. Профатілов Валерій, ДонНАБА Проблеми написання та перекладу власних назв

58. Ушаков Андрій, ДонНТУ Про походження власних назв у Донбасі

59. Хаустова Ельвіра, ДонНТУ Особливості оформлення назви пам'ятного місця Донбасу.....

Секція 1

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Сисоєва Дар'я , гр. ПС-08а
Науковий керівник – ас. Тимохова О.О.
Донецький національний технічний університет

У людини, що займається виробничою, науковою, державною, політичною та іншими діяльностями, мовлення є невід'ємним інструментом. Під мовленням розуміють результат процесу формулювання і передачі думки засобами мови. Важливе значення має вивчення й правильне використання мовних засобів у вираженні думки для досягнення визначеної мети (спілкування, повідомлення, впливу). Це все поєднує в собі культура мовлення. Культура мовлення — це дотримання усталених мовних норм усної й писемної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовних засобів залежно від мети й обставин спілкування.

Культура мовлення – це один з критеріїв оцінки інтелігентної людини. Фахівець високого рівня повинен з легкістю оперувати словами, точно висловлювати свою думку, вміти підібрати із декількох варіантів найточніший, щоб підкреслити свою конкурентоспроможність та професіоналізм. Майстерність мовлення фахівця оцінюється правильністю, ясністю, виразністю, вмінням говорити по суті та різноманітністю [1:45]. Під правильністю слід розуміти слідування мовним нормам в області вимови, словотворення, слововживання, поєднання слів і їхнього зв'язку в реченні. Майбутньому фахівцю треба знати, що в літературній мові зосереджені найкращі за задумом оптимальні зображення думок та емоцій, позначення понять. Тобто література може збагатити мовлення, удосконалити його та зробити різноманітним. У мовленні фахівця важлива мова рухів тіла (жести, пози, міміка) і володіння такими засобами, як

сміслова та емоційна інтонація, ритм, тембр голосу, паузами. Людина оволодіває цими системами, спираючись переважно на інтуїцію, створюючи так зване “мовне чуття”. Дуже важливо, щоб фахівці могли донести основну ідею до слухачів не двозначно і без перешкод у розумінні. Саме у цьому полягає ясність мовлення. Культура мовлення фахівця неможлива без слідування законам логіки, без знання психології та етики комунікації.

Треба уникати порушень культури мовлення. Наприклад, прийнято вважати порушеннями надмірні докази загальновідомих істин, помилкову новизну ідей, коли автор говорить про відоме, як про нове, настирливе повторення будь-якого затвердження і зайву серйозність мовлення в ситуаціях легкої розмови [3:52].

Найважливішим засобом обміну інформацією, як і раніше, залишається мова. Формування комунікативно-мовних навичок, уміння правильно і вільно говорити, доцільно використовувати мовні засоби – необхідна умова становлення успішного в усіх відношеннях фахівця, якою б професійною діяльністю він не займався.

Література

1. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. – Чернівці: Книги – 21, 2006. – 496 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник / Н. Ю. Бутенко.– Вид. 2-ге, без змін.– К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
3. Хміль Ф. І. Ділове спілкування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ф. І. Хміль. - К.: «Академвидав», 2004. - 208 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Макарова Анастасія, гр. М-08

Рой Олександр, гр. М-08

Науковий керівник ас. Тимохова О.О.

Донецький національний технічний університет

Формування культури мовлення – одне з нагальних питань сьогодення. Це не лише філологічна, а й соціальна проблема: вона в той чи інший спосіб пов’язана з найрізноманітнішими видами комунікації. Дивує той факт, що у суспільстві, де кожен третій член здобуває середню спеціальну або вищу освіту, досконалий рівень володіння культурою мовлення не став загальнонаціональним – “ще надто багато людей користується українською мовою лише в побуті, без належної уваги до її правильності, чистоти, естетичності”(А.Коваль). Культура мовлення не дається людині від народження – вона набувається в процесі спілкування.

Не можна говорити про культуру мови й мовлення, не торкнувшись питання культури взагалі. Це - соціально-прогресивна творча діяльність людства в усіх сферах буття й свідомості. Культура характеризує

матеріальний та духовний рівень розвитку певних історичних епох, суспільно-економічних формацій, певних суспільств, народностей, націй, а також специфічних сфер діяльності або життя.

Професійне мовлення – це процес обміну думками у певній галузі знань, в якому б вигляді воно не здійснювалося, це функціональна дійсність мови в усіх її матеріальних і ситуативних формах [1].

Професійне мовлення людини свідчить про її духовний, інтелектуальний розвиток, внутрішню культуру. Дослідниками встановлено, що представник ділового світу протягом дня вимовляє близько 30 тисяч слів [2]. Уміння правильно говорити – це не віяння моди, а нагальна потреба.

Існують особливі вимоги, певне ставлення до мовлення кожного фахівця. Воно повинно бути не просто стилістично та логічно досконалим, а й переконливим, емоційно-образним, науково доказовим і впливовим. Властивості професійного мовлення не просто виробляються впродовж набування практичного досвіду, а вимагають і власної саморегуляції, прагнення вдосконалити мовлення [3].

Література

1. Пахненко І.І. Методика навчання студентів-словесників професійно-орієнтованого мовлення. – К., 1995.
2. Фрэнк Снелл. Искусство делового общения. – М.: Знание, 1990.
3. Баев Б. Ф. Психология внутреннего мовлення. - К.: Вища школа, 1966.

ПРОБЛЕМА ЛИХОСЛІВ'Я У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Боровик Аліса, гр.ТХВ-08
Науковий керівник – Матулевська Т.В.
Донецький національний технічний університет

*«Будь чиста, як плуг, що оре...
Така будь, моя бесідо!»
Василь Стефаник*

Значною проблемою суспільства сьогодні є мовлення наших співвітчизників різного віку, навіть дітей, яке "пересипане" лайками. Вживають його поміж звичайними словами без потреби, так би мовити, для зв'язку. Уперше батьки зіштовхуються з «пробами» ненормативної лексики ще в дитсадівському віці. Приблизно в три-чотири роки. У цей час дитина починає випробовувати нас на «реакцію».

Якщо проаналізувати розповіді дітьми казок, помічаємо такі назви, як «Дер'мочка», а улюбленою їжею для них є— «рибна констерва». При цьому, звісно, казку треба було розповідати лише при гостях. І якби

вперше і вдруге дорослі не розсміялися, дітям не спало б на думку повторювати свої розповіді втретє й учетверте.

У наш час бруталний стиль спілкування стає не лише нормою, а модою, причому для різних верств населення. Лихослів'я легко переймається і прищеплюється – це ганебне явище так розрослося, що вже не усвідомлюється чимось поганим. Говорючи часто й багато про різні мовні питання, що їх час від часу виносять на поверхню суспільства різні політичні спекулянти, випускаємо з поля зору головне - культуру нашого мовного спілкування в побуті, на вулиці, в сім'ї, на роботі, а також культуру слова в літературі, мистецтві, кіно та засобах масової інформації. Ми не реагуємо публічно на те, що нашу мову одні перетворюють на суржик, інші - на додаток до зарубіжних слів, чи то прямого їх копіювання, треті - лише цитують її в анекдотах з метою приниження. [1:24]

Та особливого розмаху набирає лихослів'я. Ніколи воно не носило такого масового характеру, такого небаченого розмаху, як в останні роки. Нецензурні слова чуємо з радіо та телевізора, читаємо зі сторінок сучасних книг, журналів, газет. З'явилася навіть якась «м'яка» форма лихослів'я, коли матюки замінюються іншими словами, але перебувають у фразі на звичних місцях. У різних сферах суспільства цей мовний сурогат має прихильників, захисників і популяризаторів серед впливових осіб, в тому числі - навіть політиків, чиновників, державних службовців і, хоч як це дивно, навіть серед діячів культури та письменників. Тобто ці ганебні слова вже ввійшли в нашу мову, в спілкування як такі, що без них не можна обійтись? Може, це вже окрема частина мови? А як її назвати? Звати її не інакше як агресія. Народна мудрість, як відомо, стверджувала й стверджує, що в родині лихословів не буває миру, а схильність до матюка завжди супроводжується й іншими вадами. Мова людини відображає її внутрішній духовний стан. Доведено, що вимовлене або почуте лайливе слово чинить на нас дію, порівнянну з легким струсом мозку, тож лайка деструктивна і щодо нашого фізичного здоров'я. То що ж виходить, що ці слова сьогодні наче інфекція? Справді. "Летить" матюк із вуст жінок, підлітків, чоловіків, дітей і, як не дивно, старих людей. Невже ми не можемо без лихого слова обійтись? Треба знати про сутність лихослів'я. Люди, які вживають матюки, часто хворіють, їх супроводжує невдача, від них біжить у безвість доброта й щирість, вони відштовхують від себе цікавих співрозмовників... Лихе слово - це лиха думка й справа.[2:15]

Треба викорінювати "бур'ян" у мовленні, бо саме так виражаємо свою сутність. "Заговори, щоб я тебе побачив", - сказав колись філософ Сократ.

Література

1. [Леся Ставицька](#), «Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників». К.: Критика, 2008.
2. Огієнко І. Лайка в українського народу // «Рідна Мова», 1937, с. 319—328 і 357—364.

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ - СУРЖИК

Пожитнов Дмитро, гр. ТХВ – 08

Науковий керівник – Матулевська Т. В.

Донецький національний технічний університет

Українська мова навіть там, де вона активно функціонувала, зазнала такого негативного впливу російської, що перетворилася на суржик, «язичіє», на мішанину українських та російських слів, а частіше всього - мовних покрутів, які утворилися на базі цих двох великих мов. Звичайним середовищем побутування гібридної мови є малі соціальні спільноти, як стійкі (двомовні сім'ї, професійно-виробничі колективи), так і стихійні, як от у транспорті, в магазині, у черзі.

Тлумачний словник української мови фіксує слово суржик у двох значеннях: 1 - суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші; 2 - елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова. Отже, семантичне ядро слова суржик поєднує два елементи значення - змішування двох різних субстанцій і пониження якості утвореного внаслідок змішування продукту.

Українська мова впродовж багатьох століть була поставлена в такі умови, що можна тільки дивуватися, як вона вижила і збереглася взагалі. Зрозуміло, що кількасотрічне приниження української мови і водночас насаджування іншої, тобто російської, не могло не позначитися на усному (в першу чергу) та писемному мовленні її носіїв.

До суржику охоче звертається освічена молодь, коли хоче ввійти в інший мовний образ, розширити діапазон мовних варіацій. Соціологічні дослідження показують, що вона вдається до суржику частіше, ніж люди середнього та похилого віку, які схильні вважати його ознакою низького рівня мовної культури. Прекрасно володіючи іншими мовними кодами, молода людина воліє проте використовувати суржик, щоб отримати задоволення від власного мовлення, бо їй так цікаво. Свідоме використання суржику несе в собі також комунікативно-прагматичні настанови. Якщо досі суржик був лише перехідним етапом на шляху від української до російської, то тепер він дедалі частіше стає перехідною станцією у зворотньому напрямкові.

КОМП'ЮТЕРНИЙ СЛЕНГ

Явір Катерина Борисівна, гр. ТХВ – 08

Науковий керівник – Матулевська Т. В.

Донецький національний технічний університет

Причиною швидкої появи нових слів у комп'ютерному сленгу є стрімкий розвиток самих комп'ютерних технологій. Практично щотижня

з'являються більш-менш значні розробки і в умовах такої технологічної революції кожне нове явище в цій області повинно одержати свою словесну номінацію. А тому що майже усі вони (за рідкісним винятком) з'являються в США, то природно одержують її англійською мовою. Через відсутність перекладних варіантів таких термінів в українській мові фахівцям доводиться використовувати оригінальні терміни.

Відбувається так зване заповнення лексичних лакун за допомогою англійських термінів. Відсутність у мові досить стандартизованої термінології в цій галузі, багаточисельність фірмових і рекламних термінів стали причиною появи великої кількості комп'ютерного сленгу.

Молодіжна комп'ютерна лексика містить багато слів англійської мови, часто перероблених або навмисно перекручених. Отож, слово *шутер* (гра-стрілялка) бере початок від англійського *shoot* – стріляти; лексема *квакати* (грати в комп'ютерну гру *Quake*) пішла від назви гри; англійське дієслово *crack* (розколювати) стає дієсловом *крекнути*, а *hack* (розбивати) – *хакнути*. Під впливом народної етимології програми для зламування отримали жартівливу назву *крякали*.

Нових значень в цьому жаргоні набули багато українських дієслів, наприклад, *зависнути* (припинити відповідати на команди); *перекачати*, *злити* (переписати інформацію), *глюк* (помилка, збій в системі), *мило* (електронна пошта), *чайник* (початковий користувач той чи іншої програми).

Велику популярність у комп'ютерному жаргоні мають усічені слова. Це частково зумовлено енергійністю користувачів, їхнім прагненням укластися з повідомленням у можливо менший відрізок часу, певною мірою це викликано прагненням залишитися незрозумілим для непосвячених тощо. З цією метою утворилися слова: *комп* (замість комп'ютер), *проги* (програми), *вінди* (програма Windows), *клава* (клавіатура). Тут використовуються ті самі суфікси для утворення нових слів, що відображають ставлення мовця до того, що вони позначають: *відюха* (суфікс -ух(а) залежно від ситуації надає експресію згрубілости, зневаги або іронії).

Література

- 1 Бабич Н.Д. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – Львів, 1990.
- 2 Пономарів О.Д. Стилистика сучасної української мови: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
- 3 Щур Ірина Ігорівна. Українськомовний комп'ютерний сленг: формування і функціонування: Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут філології. - К., 2006. - 20 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА В ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Азжеурова Ганна, гр. ТХВ-08

Науковий керівник – Матулевська Т.В.

Донецький національний технічний університет

Мовне питання в Україні стоїть надзвичайно гостро. Українську мову проголошено державною, але за 13 років незалежності владні чинники не спромоглися забезпечити відповідне її статусові функціонування. У державних установах документація ведеться переважно українською, проте службовці далеко не завжди говорять нею, не кажучи вже про бізнесовців, військовиків, спортсменів, працівників багатьох інших сфер, де її використання й далі залишається обмеженим.

Одним із елементів громадського життя, який активно реагує на суспільні процеси й віддзеркалює їх, є засоби масової інформації. Їх вплив дуже великий на громадську свідомість. Здатність швидко й майже тотально охоплювати найширші аудиторії дає їм змогу формувати суспільну думку, визначати духовні цінності. Ось чому мова засобів масової інформації, а зокрема неологізми та їх функціонування у ЗМІ, - важлива й актуальна проблема сучасних досліджень.

Неологізми української мови останніх десятиліть, зокрема суспільно-політична лексика, вивчалися здебільшого в плані загальних словотвірних, лексико-семантичних та стилістичних тенденцій розвитку (А. Москаленко, І. Шашкін, К. Ленець, О. Сербенська та інші). Об'єктом даного дослідження є неологізми в мові засобів масової інформації.

Неологізми називають лексичними інноваціями. На думку О. Сербенської, інновації - це "новотвори, запозичення, а також включення і входження в мову, зумовлені перерозподілом значень у видах і жанрах мовлення; це і відродження слів і висловів з минулих епох" [7, с.108].

Фактори, які спричиняють утворення неологізмів, можна поділити на такі групи:

1) позамовний - потреба дати назви новим предметам і явищам: дисплей, принтер, йогурт, гіпсокартон, клонування;

2) інтралінгвальний - для заміни попередніх найменувань новими, зумовленою різними чинниками - тенденцією до мовної економії, уніфікації номінативних моделей, виразнішого, точнішого найменування, експресивно-стилістичного оновлення, з причин соціально-політичного, пуристичного, евфемістичного характеру та інше, напр.: компакт замість компакт-диск, теракт замість терористичний акт, літак замість аероплан, мобільник замість мобільний телефон.

Неологізми поділяються на лексичні й семантичні. Новизна лексичних новотворів виявляється у формі (євро, сайт, ксерокопія, дизайнер, дисплей, принтер). Семантичні неологізми - це нові значення, які розвиваються в словах, уже наявних у мові (меню, фанера, піратство).

Авторські неологізми, які називають стилістичними, індивідуально-авторськими, оказіоналізмами, становлять окрему групу. Так, зокрема, у поезії І. Драча є такі його новотвори, як журбота, засмута, білогруддя,

чорнобров'я, у Д. Павличка - ластівочість, у М. Вінграновського - зненавидь, у В. Стуса - паверх, паниз, нажиття, паскін.

Мова сучасних українських засобів масової інформації привертає до себе увагу багатьох лінгвістів. Це - багатюще джерело для дослідження новітніх тенденцій у розвитку сучасної літературної мови. Одним із найпомітніших процесів, що відбуваються у нашій мові сьогодні, є процес активного поповнення лексики української мови.

Згідно з визначенням О. Сербенської, неологізми сучасної української мови можна поділити на такі групи:

1. Новотвори. Збурення політичного життя, яке настає в передвиборний період, позначається на мові ЗМІ. Із одного боку, створюються ситуативні лексеми-оказіоналізми на зразок :кравчукізм, кучмізм, кучмісти, кучмономіка, ЗМІшники, ющенківці, а з другого - створюються okazіональні словосполучення у функції номенів: усе це збільшує протестний електорат; силовий тиск на виборчий загал через виконавчу вертикаль; ліві розтягнуть голоси свого електорату; визначити прохідного кандидата ("Вечірній Київ"); всенародна любов до чинного і безрезультативного; ніхто, крім Гаранта, не мав можливості... ("День").

У сучасному суспільстві стрімко розвивається рекламна індустрія, а це, у свою чергу, формує мову реклами, яка має великий вплив на суспільство - рекламні гасла й заклики, репліки героїв рекламних роликів широко цитуються. Реклама сприяє ознайомленню широкого кола українців із новими реаліями, напр. адаптер, аудіокарта, віброрасажер, жалюзі, ролети, чіпсмейкер. Молодь часто спілкується рекламними слоганами: Не гальмує - снікерсуй; Шейканемо, бейбі. Всі ці неологізми створюються за допомогою різних словотвірних афіксів і змінюються за граматичними законами української мови; порівняйте: дієслова наказового способу: малюй, працюй і снікерсуй; дієслова майбутнього часу: напишемо, скажемо і шейканемо; абстрактні іменники: героїзм, патріотизм і кучмізм.

2. Запозичення. На відкритість сучасного українського суспільства, розвиток економічних і культурних зв'язків України із західними країнами українські засоби інформації відреагували масовим запозиченням чужих слів: арт-салон, брифінг, ваучер, відеокліп, діджей, екстрадиція, імідж, імейлик, креативний, мас-медіа, піцца, попса, рімейк, топ-модель, фанта, хіт, шоу-бізнес. Наприклад: "Безробітна сумчанка на ярмарку вакансій сказала, що втрата роботи - це зміна іміджу ("Урядовий кур'єр").

Завдяки ЗМІ частина запозиченої лексики досить швидко освоюється, збагачується похідними утвореннями, граматикалізується: національний хіт-парад, хітова пісня, хітова програма, хітова дівчина, офшорна гра (телевізія), фостерна сім'я.

Такі лексичні новації поповнюють загальний жаргон сучасної української мови: засвітитися (виявити себе), загнутися (зазнати поразки), зависнути на чомусь (звернути увагу), наварювати (одержувати швидко прибутки), найжджати (мати претензії), прокручувати (одержувати прибутки), прикид (одяг), бабки (гроші), прикол (щось особливе), шлангувати (прикидатися) та ін. Наприклад: "Чого ж ви в президенти не балотуєтесь? З такими амбіціями саме час засвітитися" ("День"); "Співачка надумала носити

спідницю навиворіт, удаючи, що так прикольніше і тягне, як мінімум, на Жан Поля Готьє"; "Хто "копає" під прокурора?" ("Україна молода").

Поповнення української мови реабілітованими лексемами, новотворами, запозиченнями, елементами розмовного, професійного мовлення певною мірою порушує вже усталену кодифікацію української літературної мови, актуалізує питання про функціонування літературної норми та її варіантів. Виникають лексичні паралелі як перехідні ланки до нової норми або семантико-конотативної синонімії: баскетбол - кошиківка, бачення - візія, виставочний - виставковий, відпочиваючий - відпочивальник, винятковий - ексклюзивний, гімнастика - рухавка, зноска - посилення, журнал - часопис, казначейство - скарбниця, сучасний - модерний, фотографія - знімок - світлина та інші.

Сфера сучасних українських засобів масової інформації засвідчує: мова живе, еволюціонує, і завдання небайдужих до її долі журналістів-інтелігентів - вони ж бо належать до основних творців найрізноманітніших текстів - дбати, щоб мова за цих складних обставин залишалася собою, зберігала свої генетико-типологічні риси. Тому журналіст мусить мати тонке мовне чуття, знати, що треба, а чого не варто пускати в обіг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Підручник. - К.: ВЦ Академія, 2002. - 367 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Гром'яка Р.Т. та інш. - К., 1996. - С.503-504.
3. Мацько Л. Українська мова в кінці ХХ ст.: (Зміни в лексиці) // Дивослово. - 2000. - № 4. - С.14-20.
4. Нікітіна Н. Українська мова на телебаченні // Дивослово. - 2004. - № 12. - С.2-7.
5. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. - Т., 2000. - С.78-84.
6. Українська мова: Енциклопедія. - К., 2000. - С.377.
7. Сербенська О.А., Волощак М.Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. - К.: Просвіта, 2001. - С.108.
8. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П. Грищенка. - 2-ге вид. - К., 1997. - С. 196-198.

КОМП'ЮТЕРНИЙ СОЦІОЛЕКТ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Дерачиць Олександр
Науковий керівник – к.філол.н., доц. Єщенко Т.А.
Інститут інформатики і штучного інтелекту
ДВНЗ «Донецький національний технічний
університет»

Постановка проблеми. Комп'ютерний соціолект (жаргон) – нове і доволі неодноріде явище української мови, яке потребує всебічного та ґрунтового аналізу. Кінець ХХ – початок ХХІ ст., що характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, позначений появою у науці низки праць, в яких вивчаються особливості формування комп'ютерного жаргону, вплив англійської мови на український комп'ютерний жаргон тощо. Незважаючи на наявність поодиноких праць з

окресленої вище проблеми Світлани Пиркало, Сергія Чемерикіна, Тараса Ілика та ін., практично відсутні в українському мовознавстві розвідки з комп'ютерного соціолекту.

Мета доповіді – дати характеристику тематичним групам комп'ютерного соціолекту сучасної української мови.

Унаслідок наукових спостережень виокремлюємо такі тематичні групи комп'ютерного соціолекту:

1) назви комп'ютерних користувачів (*астматик* – «програміст, який працює з мовою «Assembler», *декодер* – «програміст, який намагається зорієнтуватися в чужій програмі»);

2) назви дій, які виконує людина на комп'ютері (*взяти акорд* – «перезавантажити комп'ютер за допомогою клавіш Ctrl+Alt+Delete»; *намилити* – «відіслати електронною поштою»; *завантажити* – «скопіювати інформацію з мережі»; *конектитися* (пор.: англ. *connect*) – «встановлювати з'єднання з віддаленим мережевим ресурсом»);

3) назви комп'ютера та його складників (*мама рідна* – «основна материнська плата ПК»; *бандура* – «комп'ютер»; *лінтон* – «паралельний порт LPT»; *залізо* – «комп'ютер або механічні та електронні частини комп'ютера»; *карлсон* – «вентилятор для охолодження комп'ютера»; *світлофор* – «зовнішній модем з лампами»; *клава* – «клавіатура»; *млинець* – «старий компакт-диск»; *камінь* – «процесор, виготовлений на основі кремнію»; *вуха* – «стерео-навушники»; *проц* – «процесор», *комп* – «комп'ютер»);

4) назви програмних продуктів (у тому числі ігор), команд, файлів (компанія – «комп'ютерна програма Share Ware», *смітник* – «спеціальна папка для видалених файлів»; *зоопарк* – «скупчення вірусних програм»; *пожмакер* – «Page Maker»);

5) назви фірм-виробників комп'ютерного устаткування і програм, серій ПК (*панас* – компанія «Panasonic», *бімер* – компанія «IBM»; *лапа* – «комп'ютер Lap Top»);

6) мережеві технології (*хом'як* (пор.: англ. *home page*) – «стартова сторінка»; *серфити* – «переглядати веб-сторінки»);

7) назви мов програмування (*дельфін* – мова програмування «Borland Delphi»).

Висновки. Комп'ютерний соціолект – це відкрита динамічна система, яка активно розвивається. Останнє зумовлено швидким поступом у галузі комп'ютерних технологій. Результати проведеного нами дослідження переконують, що вивчення цієї лексичної системи сприятиме повноцінному функціонуванню української мови в різних сферах життя, в якому вона виконує: 1) комунікативну; ідентифікаційну (служує показником професійної належності людини), рідше – езотеричну (постає засобом відчуження мовця від нефакхівців у певній галузі); 2) експресивну, оскільки вживається з метою підвищення виразності мови, для передавання оцінки.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКТИВНИХ ДІСПРИКМЕТНИКІВ

Гіль Марія, гр. ІУС-08а

Науковий керівник - доц. Лазарєва Л.К.

Донецький національний технічний університет

У текстах професійного мовлення в українській мові активно функціонують дієслова й різноманітні дієслівні форми: віддієслівні іменники, дієприкметники, дієприслівники.

Завданням даної статті є розгляд особливостей функціонування дієприкметників у текстах наукового та ділового стилів. **«Дієприкметник - це неособова дієслівна форма, яка поєднує в собі ознаки дієслова і прикметника і виражає ознаку предмета за виконаною ним дією або тією дією, яка на нього спрямована, наприклад: «Прибулих друзів він притис до себе» (Микола Бажан)[1:218].**

Як відомо, дієприкметники діляться на активні і пасивні. Дуже часто ми чуємо фрази такого типу: **Тварини, живучі й живши на землі. Незадовольняючі наслідки. Чоловік, намагаючийся стати. Вражаючий випадок.** Вважається, що це активні дієприкметники теперішнього часу.

Але ж в українській мові майже не існує активних дієприкметників не теперішнього часу, таким чином наведені приклади є помилковими, призвичаєними до тих, що використовуються у російській мові.

Значний спектр проблеми виникає під час роботи з перекладу текстів (з російської на українську), тому що ці форми є дуже уживаними, наприклад, у науковому стилі російської мови (і у поодинокому варіанті, і у складі дієприкметникових зворотів). В українській мові більш поширеними є дієприкметники минулого часу, а дієприкметники теперішнього часу (особливо не доконаного виду) зустрічаються рідко.

Але ми знаємо багато слів із суфіксами **-ущ, -ющ, -ач, -яч**, що походять від дієслів, на кшталт: **лежачий («Лежачого не б'ють». -М. Номис), питающий («Я- не питающий, отже, не підкочуйте до мене з чаркою». - В. Кучер), трудящий, роботящий («А трудяще, а чепурне, а роботяще!» - Т. Шевченко), «квітучий травень»** тощо. Але ці слова не є активними дієприкметниками. Це віддієслівні прикметники, що втратили дієслівні ознаки (час і вид) і означають уже не дію, як дієприкметники, а стали властивістю когось або чогось.

Щоб легше було зрозуміти сказане, порівняймо дві фрази: **«Під лежачий камінь вода не тече»** й **«Павло підняв лежачу на підлозі монету»**. У першій фразі слово **лежачий** є віддієслівним прикметником, що втратив ознаки дієслова й має постійну властивість - лежати; в другій фразі слово **лежачу** виконує функцію невластивого українській мові активного дієприкметника, через що фраза звучить важко, неприродно, штучно. Так сказати по-українському не можна, а треба: **«Павло підняв**

монету, що лежала на підлозі». Речення: 1. РТР - Рііе Тгат/ег Ргоіосої - протокол передачі файлоє - протокол прикладного рівня, определяющий правила передачі файлів с одного комп'ютера на другой. Перекладаємо за допомогою складнопідрядного речення: РТР - Рііе Тгат/ег Ргоіосої - протокол передачі файлів - протокол прикладного рівня, що визначає правила передачі файлів з одного комп'ютера на інший. 2. А8СП - режим пересилки текста даєш возможность автоматического перекодирования управляющих символов, указывающих разбиение текста на строки, что сохраняет прежний читаемый вид текста.- А8СП - режим пересилання тексту дає можливість автоматичного перекодування керувальних символів, які вказують розбиття тексту на рядки, що зберігає колишній зручний для читання вигляд тексту.

А як же бути зі словосполученнями типу «действующее законодательство», «действующий механизм», «плавающая запятая», «лежачий бок свиты»! Словосполучення «действующее законодательство» ми перекладемо словосполученням «чинне законодавство». А у випадку інших термінів ми вимушені вживати нехарактерні для української мови форми: діючий механізм, плаваюча кома, лежачий бік свити.

Інколи можна замінити активний дієприкметник дієприслівником від того ж дієслова або іменником іншого кореня: замість неправильно складеної фрази «Під час обговорення доповіді всі виступаючі товариші зазначили важливість поставленого питання» можна сказати: «Під час обговорення доповіді все товариші, виступаючи, зазначили важливість поставленого питання» або «Під час обговорення доповіді всі промовці зазначили ...». Ті, кому потрібна протокольна точність, можуть скористатись описовою конструкцією: «Усі товариші, що виступали (або брали участь у виступах), зазначили...».

Як бачимо, є багато різних способів, щоб, не порушуючи милозвучності української мови, правильно й точно передати те, що в російській мові передається активними дієприкметниками.

Література

Сучасна українська мова: Підручник/О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін., За ред. О.Д. Пономарева. - 2-ге вид., перероб. - К.: Либідь, 2001.-400 с.

КРИЛАТІ ВИСЛОВИ И БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Тохтамиш Лілія , гр. ОПГ-08а

Науковий керівник-доц. Гречаниченко Л.В
Донецький національний технічний університет

Перед тим, як вести мову про вислови біблійного походження, нагадаємо, звідки походить і що означає саме слово «Біблія», коли воно почало вживатись у нашому мовленні. Слово «Біблія»-грецьке, воно означає - «книги». Але якщо заглибитись у значення цього слова, то виявиться, що в основі його лежить географічна назва-найменування стародавнього сирійського міста(греки звали його Біблос), в якому виготовлювали папірус – папір стародавнього світу. Греки його називали бібосом, а книги, написані на ньому,- бібліями. Згодом від цього слова утворилося багато похідних: бібліотека, бібліографія та інші.

У кожній літературній мові крилаті слова – це культурний фонд нації. Спочатку вони потрапляють у мову людини як її пасивний запас: вона знає (приблизно), що означають ці слова і (дуже приблизно) про їхнє походження. Але щоб фразеологізми стали надбанням людини, увійшли в активний словник, вона мусить точно знати, звідки слово прийшло, що воно означає у своєму рідному контексті – та як його можна доречно і влучно вжити у власному мовленні. Біблія сьогодні - це не лише священна книга для віруючих, це ще й одна з найдавніших пам'яток культури для всього людства, її вплив на культуру - очевидний; особливо на образотворче мистецтво, літературу, мораль, філософську думку. Без знання біблійних сюжетів складно зрозуміти класичний живопис.

Біблійні цитати у сучасній мові, ставши крилатими словами, можуть скорочуватися («стовпотворіння»- «Вавилонське стовпотворення»); Традиційно вони можуть вживатись як українською, так і іншими мовами: «Хай буде світл- латинською; «Алілуя!» («Хвала Богу!»)- старогрецькою. Вони часто вживаються з помітними вкрапленнями церковнослов'янської мови («Блажен муж, що не йде на раду нечестивих»), а то й цією мовою («Камо грядеши?»)

Мовцями фразеологізми біблійного походження вживаються в переносному значенні у звичайних, зокрема побутових ситуаціях; наприклад: обітована(обіцяна) земля – багатий край; у поті чола- здобувати щось тяжкою працею; всесвітній потоп – жартівливо про велику зливу; допотопний - дуже давній, віджилий; козел відпущення - людина, на яку постійно перекладають провину інших.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СПІЛКУВАННЯ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ. КОМП'ЮТЕРНИЙ СЛЕНГ

Алтухов Денис , гр. ТКС-086

Науковий керівник – ст. викл. Матулевська Н. П.
Донецький національний технічний університет

Комп'ютерний сленг — це віртуозна гра для людей, яким тісно в межах нормованої літературної мови. Проте, як би не прагнули носії сленгу до самотутньої яскравості мовлення та відмінності його від нормалізованої української мови, все рівно будь-які нововведення відбуваються в середині системи мови і будуються за законами української мови. Розповсюдження персональних комп'ютерів і створення Інтернету залучило до цієї сфери широкі шари населення, які сприйняли і збагатили комп'ютерну жаргонну лексику. Порівняно молодий вік спеціалістів, які зайняті у цій сфері професійної діяльності, а також популярність комп'ютерів у молодіжному середовищі, схильному до вживання жаргонних і висловів сленгу, визначають моду на комп'ютерний жаргон серед користувачів. Серед молоді все частіше використовується комп'ютерний сленг. Наведу деякі приклади з цього сленгу із коротким тлумаченням:

- Ася, аська — ICQ.
- Вогнелис — веб-оглядач Firefox
- Живність – вірус.
- Насильник — програміст, який пише тільки мовою «Сі».

Також сучасне спілкування у мережі Інтернет має наступні особливості:

- використання знаків-символів, не характерних для писемної мови («смайлики»)
- відсутність лінійності у спілкуванні
- недотримання орфографічних та інших літературних норм
- створення ефекту звукової мови.

З одного боку, це явище негативне, оскільки “засмічує” літературну мову. Мова стає грубою та не зовсім зрозумілою. А з другого - виключна місткість такої “мови”, коли трьома-чотирма специфічними словами можна передати чималий абзац літературно опрацьованого технічного тексту. В решті-решт комп'ютерний жаргон виражає навіть певні емоції, які в сухій та лаконічній реальній мережі відтворити майже неможливо.

Література

Черемкін С. В. Українська мова в інтернеті

ЛЕКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ІТ-ФАХІВЦІВ

Величко Ксенія , гр. ТКС-086

Науковий керівник – ст.викл. Матулевська Н. П.
Донецький національний технічний університет

Комп'ютерна культура мовлення виникла одночасно з появою електронно-обчислювальних машин у США 1946 року. Із розвитком обчислювальної техніки в Україні також почала складатися специфічна мова, якою спілкувалися комп'ютерники-професіонали, яких ще називають іт-фахівцями. На сьогодні у світі так багато іт-фахівців, що перелік їх не ведеться. Відомо тільки що кожен рік їх стає у рази більше. І їх вплив на оточуючих незрівняний. Специфічна лексика починає входити в повсякденну мову звичайних людей. Для вирішення питання простішого розуміння звичайної людини нових слів, до адаптації її у світі шаленого розвитку технологій, і зокрема розвитку Інтернету, був вибран описовий метод.

Лексика фахівців, у тому числі і іт-фахівців, традиційно поділяється на професіоналізми, жаргонізми й арготизми. Професіоналізми — це слова та словосполучення, властиві мовленню певної професійної групи людей. За межами даного професійного середовища ці слова не завжди зрозумілі. До професіоналізмів належать: назви знарядь виробництва та їхніх типів; назви трудових процесів; спеціальні професійні вислови тощо. З-поміж професіоналізмів можна виділити такі види: науково-технічні, професійно-виробничі та просторічно-жаргонні. На відміну від експресивно нейтральних професіоналізмів у розмовному мовленні професійного середовища завжди є певна кількість емоційно забарвлених слів. Це професійні *жаргонізми* — емоційно забарвлені слова, які становлять спеціалізацію носіїв мови. Специфічною рисою жаргону є його відкритий характер. На відміну від нього, *арго* — умовна говірка певної соціальної групи з набором слів, незрозумілих для невтаємничених у справі цієї групи. Приклад арго - мова хакерів.

Вплив мови іт-фахівців на звичайну людину великий, і складання списку арго, професіоналізмів та жаргонізмів дозволить їй бути більш впевненою у сучасному світі ери “Інтернету та комп'ютера”.

Література

1. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. – С. 96-102.
2. Українська мова. Енциклопедія / В.М.Русанівський та ін. (ред.); НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні, Ін-т української мови. – К.: "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2000. – 750 с. – С. 167-168.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Трикоз Вікторія , гр.. ТКС-08а
Науковий керівник – ст.викладач Матулевська Н.П.
Донецький національний технічний університет

Монокультурна освіченість інженера, його вміння спілкуватися з колегами гарантують, за даними психологів, успіх у професійно-ділових стосунках, до яких їх готують на заняттях із гуманітарних дисциплін, зокрема з української мови за професійним спрямуванням.

Культура мовлення фахівця формується багатством словника, досконалим володінням способами поєднання слів у речення, умінням розрізняти нейтральні й стилістично марковані мовні одиниці, недопущенням стильового та експресивного дисонансу, фонетико-інтонаційною виразністю. Одним із визначальних і центральних понять культури мовлення фахівця є правильність мовлення. Високої мовної довершеності досягає та людина, яка багато працює над своєю мовою, прагне правильно й логічно мислити та говорити. Чистота мовлення тісно пов'язана з правильністю та нормативністю, якщо у мовленні немає лексичних, стилістичних, орфоепічних та інших порушень, воно вважається чистим.

У вищих технічних закладах формувати технічну мову необхідно зважаючи на психологічні особливості студентів, тип темпераменту та ін.

Темперамент характеризує динамічність особистості, її сприйняття того чи іншого предмету.

Аналіз термінології у контексті дослідження лінгвокреативної діяльності фахівця, впливу людського фактора на розвиток мови є нині актуальним.

Мовний інтелектуалізм індивідуума передбачає аналіз понять, які відображають його інтелектуальну сферу, даючи фахівцеві вихід через мову, через процеси говоріння і розуміння до знання, свідомості, процесів пізнання людини.

Література

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
2. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика / М.І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ Й ВДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Клімов Іван , гр. ТКС-086
Науковий керівник – Матулевська Н. П.
Донецький національний технічний університет

Завжди мова й думка йдуть у парі. “Мова є засіб не виражати готову думку, а створювати її... вона не відображення світогляду, який вже склався, а діяльність, що його складає. За допомогою слова не можна передати іншому своєї думки, а можна тільки пробудити в ньому його власну”-О.Потебня.

Культура мовлення оцінюється щодо точності, стилістичної вправності, майстерності мовця, використання лексичних, граматичних синонімів, добору варіантів висловлювання. У практичній діяльності інженера мовлення є і носієм інформації, і засобом впливу як на окрему людину, так і на групу осіб запорукою успішного ведення справ. Важливим компонентом ділового спілкування є етика мовлення. Недаремно один мудрий філософ сказав: ”Заговори, щоб я тебе побачив. ” Адаже від того, якими лексичними засобами володіє мовець, яку має інтонацію, вимову, як послуговується жестами, емоціями – залежить рівень його освіченості і культури. Мова виступу, доповіді, чи просто має бути бездоганною, простою, зрозумілою широкому колу слухачів. Важливим є також правильне й доречне використання вставних слів і виразів, обережне послуговування крилатими словами та іншими фразеологізмами. Тут треба враховувати професіональний і віковий контингент слухачів. Для ефективності ділових взаємин варто зорієнтуватися не лише в собі, а й в тих, хто оточує, виробити свою манеру спілкування. Спілкуючись, треба триматися скромно й впевнено. Доповідач повинен говорити чітко, переконливо, не поспішаючи, в ході мовлення змінювати інтонацію, щоб мова не була монотонною. Уважне, дбайливе ставлення до мови є зовнішньою ознакою мовного етикету. Структура культури мовлення має три компоненти, які тісно пов’язані між собою: мовна правильність, мовна майстерність та мовна свідомість. Розвиткові мовної майстерності значною мірою сприяє висвітлення взаємозв’язку вербальних і невербальних засобів спілкування, володіння психологічними навичками ведення бесіди.

Культура мовлення – це духовне обличчя людини. Мовлення має бути не тільки правильним, а й лексично багатим, синтаксично різноманітним. Треба активно розвивати своє мовлення: усно й письмово викладати думки, виправляти себе, перебудовувати сказане, шукати найкращі й найдоцільніші варіанти висловлювання. Читати українською мовою, уважно слухати живе українське слово, працювати зі словниками, стежити за змінами, не піддаючись неграмотним «модним» тенденціям, навчитись слухати себе та інших.

Література

1. Психологічно особливості формування мовленнєвої культури студентів технічних ВНЗ Козак Л.В.
2. “Сучасне українське діловодство ” Теренович К. А.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ В МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Суханова А, гр. ЕКМ-08ф
Монастирєва А , гр. ЕКМ-08ф
Науковий керівник – ст. викл. Буяновська Н. І.
Донецький національний технічний університет

Культура мовлення є найважливішою складовою як загальної культури людини, так і професійної підготовки сучасного інженера. Нині, коли українська мова набула статусу державної і розширює сферу свого функціонування, досконале володіння мовою стає невід’ємним елементом професійної компетенції майбутніх фахівців. Адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення.

Актуальність даної роботи полягає у необхідності формування культури професійного мовлення майбутніх інженерів, адже значна кількість студентів вищих технічних закладів освіти володіють не просто недостатнім, а вкрай низьким рівнем мовленнєвої культури.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування методів формування культури професійного мовлення студентів-майбутніх інженерів.

Слід зауважити, що майбутні фахівці повинні систематично працювати над удосконаленням власного мовлення, практичних мовленнєвих умінь і навичок. Вони повинні логічно мислити, чітко формулювати свої міркування, правильно та лаконічно доносити їх до партнерів по спілкуванню.

Професійно-ділова лексика охоплює: вузькогалузеву термінологію (виробничі терміни, відомі фахівцям кожної з галузей виробництва), власне ділову лексику (забезпечує професійно-ділові стосунки в загальному розумінні), загальномовну (міжстильову) лексику та фразеологію. Відповідно до соціальних умов ділового спілкування співвідношення виділених лексичних груп може змінюватися.

Таким чином, можна зробити висновок, що критеріями сформованості в майбутніх інженерів культури ділового мовлення є:

- 1) володіння нормами на всіх рівнях мовної системи в її усному і писемному різновидах;
- 2) обізнаність із синонімічним багатством літературної мови;
- 3) наявність навичок добору мовних засобів для найточнішого оформлення думки відповідно до умов комунікації;
- 4) уважне ставлення індивіда до мови.

Література

1. Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування: Навчальний посібник. – К.: ЕксОс, 2002. – 200 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Л. : Світ, 1990. – 232 с.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ: ЗАБАГАНКА ЧИ НЕОХІДНІСТЬ?

Якушкін Владислав , гр. ТЗІ -08
Науковий керівник – доц., к.п.н., Мачай Т.О.
Донецький національний технічний університет

Жодна суспільна формація не обходилася без норм людської поведінки і спілкування. На певному етапі історичного розвитку, приблизно за часів Людовика XIV (XVII століття) норми зовнішньої культури поведінки — правила пристойності, гарного тону — отримали загальну назву "етикет". За визначенням авторів "Словника з етики", етикет — це "сукупність правил поведінки, що регулюють зовнішні прояви людських взаємин (поводження з оточуючими, форми звертань і привітань, поведінка в громадських місцях, манери і одяг)". Етикет функціонує в суспільстві як сукупність двох форм поведінки: мовленнєвої і немовленнєвої.

Мовлення людини — це своєрідна візитна картка, це свідчення рівня освіченості людини, її культури, а разом з тим, через сукупну мовленнєву практику мовців — це і показник культури суспільства.

Культура мовлення — це система вимог, регламентацій стосовно вживання мови в мовленнєвій діяльності (усній чи писемній). Культурою мови називають дотримання ustalених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування.

У чому ж виявляється культура мовлення?

Насамперед, у таких аспектах, як нормативність, адекватність, естетичність, поліфункціональність мовлення.

Український народ здавна відзначався культурою мовних стосунків. Так, турецький мандрівник Евлія Челебі після перебування в 1657 році в Україні писав, що українці — це стародавній народ, а їхня мова всеосяжніша, ніж перська, китайська, монгольська. До речі, його цікавили лайливі слова в різних мовах. Так от, у цій "всеосяжній" українській мові йому вдалося знайти аж чотири лайливих вирази: "щезни, собако", "свиня", "чорт", "дідько".

Культура мовлення суспільства — це чи не найяскравіший показник стану його моральності, духовності, культури взагалі. Словесний бруд, що заповнив мовлення наших співгромадян, мовленнєвий примітивізм, вульгарщина — тривожні симптоми духовного нездоров'я народу.

Нині культура і мова виявилися об'єднаними в царині духовних вартостей кожної людини і всього суспільства. Мабуть, ніхто не буде заперечувати, що через низьку культуру мови виявляються виразні ознаки бездуховності.

Мовна культура кожної людини і студентів зокрема має стати надійною опорою у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів.

Обов'язковою ознакою високої мовної культури є володіння лексичним багатством рідної мови. Зверніть увагу на:

— її синонімічне багатство;

— багатство фразеологічних зворотів та крилатих висловів (байдики бити; Богу душу віддати; вивести на чисту воду; витрішки продавати; втерти носа; дати гарбуза; вашими устами та мед пити; валити з хворої голови на здорову; в гречку скакати; втопити в ложці води; сидіти на шії). Але потрібно пам'ятати, що подібні вирази можна використовувати в розмовно-побутовому мовленні і заборонено — в офіційному;

АФОРИЗМ – ЦЕ ДУМКА, ЩО ВИКОНУЄ ПРУЕТ

Нестругін Олег, гр. РЕС-08

Євланов Євген, гр. РЕС-08

Науковий керівник – ас. Салехова С. В.

Донецький національний технічний університет

Мова надана людині щоб висловлювати свої думки. Висловлювати яскраво, барвисто, іноді абстрактно, але при всьому цьому стисло і чітко. Саме в афоризмі досягається гранична концентрація безпосереднього повідомлення і того контексту, в якому сприймається думка. Афоризм – це оригінальна закінчена думка, висловлена або записана в лаконічній формі, яка згодом неодноразово відтворюється іншими людьми. Промовистість афоризму зростає зі зменшенням кількості слів. Нерідко афоризми висловлюють у сатиричній формі злободенні проблеми суспільства [1]. Вони є суто народними, автором яких виступає побут. Що стосується інших шляхів походження крилатих висловів, можна відокремити декілька варіантів:

- репліки з популярних художніх творів (книг, фільмів);
- філософські думки знаменитостей;
- рекламні гасла;
- громадська пропаганда також джерело, яке не можна виключати.

Із способів розповсюдження афоризмів можна виділити наступні:

- передача з уст в уста - найстародавній спосіб;
- розповсюдження через засоби масової інформації;
- використання в якості підписів при листуванні - набуло поширення в громадських комп'ютерних мережах. Там афоризми служать елементом оформлення думки й найчастіше займають не більше одного рядка [3].

Розглянемо один з яскравих прикладів афоризмів - *«на брудершафт»*. Цей вираз поширений в нашій країні та чи всім відома його етимологія.

Є таке німецьке слово *Bruderschaft*, яке означає «братерство». Потрапивши в російську мову воно набуло єдине застигле значення: пити на брудершафт - в буквальному значенні, випити в знак доброго приятельства, протягнувши один до одного зігнуті в ліктях руки, а потім закріпити цей обряд братерським поцілунком. Люди, які випили на брудершафт, вважаються добрими приятелями і з цієї хвилини повинні звертатися один до одного на «ти». Втім, досить часто можна зустріти

фразу «ми на брудершафт не пили». Цими словами обривають зухвалого нахабу, нагадуючи, що фамільярність з малознайомими людьми неприпустима.

Отже, короткий усталений оригінальний вислів, узагальнена думка, висловлена стисло проте виразно, дуже уяскравлює мову народу. А легка для запам'ятовування форма дає поштовх для швидкого розповсюдження афоризмів не лише у літературі, а й у повсякденному спілкуванні людей.

Література:

- 1) Лихтенберг Г.К. Афоризмы. – М., 1965.
- 2) Мокиенко В.М. В глубь поговорки. – М.: "Просвещение", 1975.
- 3) Ужченко В.Д. Историко-лінгвістичний аспект формування української фразеології: Автореферат дис. докт. філ. наук: 10.02.02.- Дніпропетровськ, 1994.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Гончарова Ксенія, гр.ОПУТ -09А
Науковий керівник – ст. викл. Мазуркевич Л.О.
АДІ ВНЗ Донецький національний технічний університет

Актуальність теми полягає у акцентуванні уваги на необхідності вивчення фахової української мови. Саме формування термінологічної / термінографічної компетенції майбутніх фахівців є основним чинником лінгвістичної підготовки студентів.

Мета дослідження - переконання студентів ВУЗів у потребі ознайомлення зі сферою культури професійного спілкування, формами вербалізації наукових і технічних понять, за допомогою яких відбувається процес моделювання фрагментів наукового знання про світ у свідомості студентів під час вивчення певного фаху у вищих технічних закладах.

Об'єкт дослідження - мова, культура та специфіка професійного спілкування

Предмет дослідження - основні знання, уміння і навички професійного спілкування та методики їх формування в навчальному процесі й у фаховій практичній підготовці.

У зв'язку з тим, що сьогодення вимагає від фахівців різного профілю ґрунтовного опанування фахових знань та якісної підготовки до професійної комунікації, різні аспекти професійної й ділової комунікації, формування комунікативних компетенцій, навичок і вмінь для використання їх у рамках професійної діяльності дедалі частіше стають предметом вивчення в наукових дослідженнях останніх років. [3,с.9]

Орієнтуючись у формуванні культури професійного спілкування у студентів вищих навчальних закладів на вимоги сьогодення, слід враховувати, чого очікують від майбутніх фахівців їх потенційні працедавці. Фірми й підприємства-працедавці, за даними опитувань висувують до випускників ВНЗ такі вимоги: знання ПК; аналітичне мислення; володіння іноземною (переважно англійською) мовою;

корпоративність, уміння працювати в колективі; орієнтованість на кар'єру; досвід роботи; володіння другою іноземною мовою. [2, с. 53]

Таким чином, аналіз наукових напрацювань вітчизняних дослідників засвідчив, що проблема формування культури професійного спілкування майбутніх фахівців досліджується в різних її аспектах. Подальшого вивчення потребують питання пошуку шляхів, форм та методів формування культури професійного спілкування в майбутніх фахівців.

Література:

1. Барановська Л.В. Навчання студентів професійного спілкування : монографія / Л.В. Барановська. – Біла Церква, 2002. – 256 с
2. Васильєва Н. Он пришел дать вам работу //Кар'єра. – 2005. – № 7–8. – С. 52–57.
3. Мельничук Д. Вища аграрна освіта: нові підходи / Д. Мельничук // Аграрна наука і освіта. – 2004. – Т. 5. – № 3–4. – С. 5–19

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СТУДЕНТА

Приходько Надія, гр.. СУА – 08 н
Науковий керівник - ст. викл. Алтухов В.М.
Донецький національний технічний університет

Центральною фігурою культури є людина, бо культура – світ людини. Культура – це розвиток духовно-практичних здібностей і потенцій людини та їх втілення в індивідуальному розвитку людей.

Людина створила культуру, а культура – людину, і реалізується людина в культуру думки, праці й мови. Адже культура – це не тільки все те, що створено руками й розумом людини, а й вироблений віками спосіб суспільного поведіння, що відтворюється в народних звичаях, віруваннях, у ставленні один до одного, до праці, до мови. Культура мовлення – це духовне обличчя людини. Вона свідчить про загальний розвиток особистості, про ступінь прилучення її до духовних багатств рідного народу й надбань усього людства.

У сучасному світі всі ми бачимо і відчуваємо повсякденно, що культура спілкування в суспільстві низька. Рівень дотримання мовленнєвого етикету, культури спілкування часом впливає на поведінку співрозмовника більшою мірою, ніж предметний зміст мовлення.

Ми маємо катастрофічну ситуацію не тільки з культурою взагалі, а, зокрема, з культурою мовлення і спілкування студентів. Адже досить часто доводиться спостерігати нам картину, коли молоді люди, студенти, не мають ані найменшого уявлення про правила поведінки в громадських місцях, норми культури мовлення, елементарний етикет.

Основою мовленнєвої культури кожної людини є грамотність, тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у використанні лексич-

ними, фонетичними, морфологічними, синтаксичними і стилістичними засобами мови. Та цим поняття мовленнєвої культури не обмежується. Мовлення має бути не тільки правильним, а й лексично багатим, синтаксично різноманітним. Щоб цього досягти, слід вслухатися в живе мовлення, користуватися словниками, вдумливо читати політичну, художню, наукову літературу, звертаючи при цьому увагу на вживання окремих слів, на особливо вдалі висловлювання, на побудову речень. Потрібно активно розвивати своє мовлення: вчитися усно і письмово викладати свої думки, виправляти себе, правильно будувати сказане, шукати найкращі й найдоцільніші варіанти висловлювання.

У поняття культури мовлення входить і поведінка мовця, або мовний етикет. Мовна поведінка повинна виявляти глибину, справжню повагу до інших людей.

Проблема мовлення сучасного студента, на мою думку, у тому, що йому притаманні в більшості такі негативні для культури мовлення риси як: низька грамотність, лексична бідність, невміння вислухати співрозмовника, невисокий загальний рівень розвитку. Бракує сучасному студенту ввічливості, чемності, уміння з гідністю вийти з важкої ситуації тільки завдяки доброму слову, а не лихослів'ям або образливими словами.

Загальновідомо, що культура мовлення вимагає від мовця також і доброго знання й дотримання норм літературної мови. Чистота мовлення вимагає уникати вульгарних і лайливих слів, які не відповідають нормам літературної мови і людської поведінки. Найнеприємніше чути такі слова у студентському колективі. На жаль, тепер їх вживають не тільки хлопці, але і дівчата, не соромлячись часом і викладачів, перехожих на вулиці, навіть, батьків. Ця тенденція страшна тим, що такі «інтелігенти» понесуть свою культуру в школи, сфери обслуговування.

Особливої уваги потребує вживання у мовному середовищі студентства слів-паразитів, сленгу та жаргонізмів. Окремо слід сказати про суржик, який вже став рідним не лише серед простих людей, а й проник на телебачення через певних виконавців. І вже зовсім недопустимо культурній і вихованій людині допускати у спілкуванні, а тим паче вживати нецензурні слова, лайку, які, до речі, ми досить часто чуємо у молодіжній аудиторії.

Сьогодні проблема культури спілкування набуває великого значення. Вона потребує своєчасного вирішення, і залежить як від людей так і від держави. Наша державна мова – українська. І це не лише наше минуле, це – наше майбутнє.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Федорова Маргарита, гр.. Екол-17
Науковий керівник - доц., к.ф.н, Ковальова Н.О
Донецька національна академія будівництва і архітектури

У сфері виробництва, економіки, бізнесу неможливо обійтися без фахового спілкування. Для цього необхідно володіти певною кількістю знань, відомостей, уявлень про правила, форми і методи ведення підприємницької справи, про принципи фахового спілкування.

Необхідно пам'ятати, що не можна перебивати співрозмовника, давати різку негативну оцінку його висловлюванням, торкатися особистої зони партнера. Обов'язково треба звертати увагу на психологічний стан партнера в момент бесіди і, якщо партнер збуджений, перенести бесіду на інший час.

Мовний етикет сучасної української науки є результатом значних мовностилістичних процесів, що відбулися в царині українського наукового стилю, особливо помітні за останнє століття. Суттєво позначились на його функціонуванні, зокрема на засобах його вираження, відомі соціальні, тобто позамовні чинники: тяжіння до уніфікації і стандартизації фахового мовлення під гаслом інтегрування науки, що й спричинило значну нівеляцію національного в площині мовного етикету.

Мовний етикет наукового стилю регулює мовну поведінку, взаємини чітко окресленого кола мовців. До того ж він обслуговує сферу фахового спілкування, ось тому засоби його вираження мають певні диференційні ознаки залежно від наукового стилю.

Структура мовного етикету в науковому стилі визначається формою спілкування. В усному спілкуванні науковців переважають такі елементи мовного етикету: *звертання, прощання, подяка*. Вибір мовних засобів в усному мовленні майже повністю підпорядковується вимогам структурно-семантичної організації конкретного виду і жанру публічного виступу. Скажімо, форма звертання на науковому симпозиумі, академічній лекції чи на захисті дисертації буде різною: цього вимагає специфіка комунікативної ситуації, тип адресата. Водночас вона модифікується залежно від уподобань мовця, умов і мети спілкування. Етикетні вирази звертання (найчастотніші з-поміж інших в усному мовленні науковців) слугують не лише для встановлення контактів із слухачами на початку доповіді, лекції, бесіди тощо. Їх використовують ще й для діалогізації усного мовлення, активізації уваги слухачів. Сучасні формули звертання, якими послуговуються вчені в офіційних ситуаціях, відзначаються уніфікованістю і стереотипністю вживання і тільки почасти різняться від звертань в інших функціональних стилях. Найбільшою ритуальністю (і консервативністю) вживання позначені етикетні вирази, що обслуговують процедуру публічного захисту дисертацій.